

Pyroxenförande gneiser. Vid Varberg förekommer en mörk, småkornig, något skiffrig bergart, som derstädes brytes under namn af »svart granit», och användes bland annat vid stensliperiet på Malmön till förfärdigande af bordskifvor och andra dylika föremål. För så vidt är känt uppträder denna »svarta granit» såsom en ganska mächtig inlagring i traktens jerngneis, hvilken omständighet, i förening med bergartens något skiffriga struktur, visar, att den riktigare bör uppfattas såsom en gneisartad bergart, än såsom en varietet af granit. Till sin mineralogiska sammansättning är ifrågavarande bergart särdeles märklig och förtjenar en närmare beskrifning.

Den vida öfvervägande delen af bergartens massa utgöres af *ortoklas*, uppträdande såsom sällan öfver 1 mm. stora korn med mycket oregelbundna, stundom till utseende något afrundade former, men de särskilda kornen dock ständigt tätt fogade intill hvarandra, utan någon mellanliggande finkornig massa. Jemte ortoklasen, och uppträdande på samma sätt som den, förekomma, visserligen underordnad, men dock ingalunda sparsamt, korn af *plagioklas*. Båda fältspatarterna äro särdeles friska och visa i allmänhet knappt spår till vittring, deras substans är klar och ren utan några karakteristiska interpositioner. En del ortoklas-individer hafva det egendomliga trådiga utseende, som så ofta träffas hos granuliters ortoklas. *Quarts* förefinnes i vida mindre mängd än fältspaten, men utgör dock en ganska väsentlig beståndsdel i bergarten. Den uppträder dels såsom små afrundade korn mellan eller omslutna af ortoklasindividerna, dels ock såsom strimlika partier; sammansatta af flera oregelbundet formade, tätt intill hvarandra fogade korn. I allmänhet är *quartsen* ej rik på vätskeinneslutningar; på sina ställen förekomma dock dylika i temligen betydlig mängd, och bland dem träffas då äfven sådana, som innehålla tvenne vätskor. I sådana inneslutningar försvinner libellen redan vid en temperatur af omkr. 30°

Af pyroxen förekomma tvenne varieteter. Den ena är monoklinisk, till färgen saftgrön, har tydliga ortopinakoida och äfven basiska genomgångar, samt ringa vittringsbenägenhet och torde alltså kunna hänföras till *omfacit*. Den andra är rombisk, till färgen ljus brungul, visar tydliga brachypinakoida genomgångar och omvandlas temligen lätt. På grund af dessa karakterer torde den kunna anses vara *bronzit*. Båda pyroxenarterna förekomma ej såsom kristalliserade individer, utan blott såsom oregelbundna korn, af hvilka omfacitens i regeln hafva något mera afrundade former. På samma sätt som pyroxenerna, och, såsom det tyckes, delvis vikarierande för dem, förekommer brungrönt *hornblende*.

Pyroxenerna och hornblendet, jemte korn af magnetit, äro vanligen aggregerade till makroskopiska, mer eller mindre strimligt utdragna fläckar, och det är hufvudsakligen derigenom, som bergartens skiffrighet betingas. *Glimmer* uppträder endast ganska underordnad i form af mestadels små, oregelbundna, enstaka partier.

Utom den redan nämnda *magnetiten* förekomma äfven *granat* och *apatit* såsom accessoriska beståndsdelar. Granaten bildar dels mindre, afrundade korn, dels större, makroskopiskt skönjbara, mycket oregelbundet formade individer, ofta omslutande partier af fältspat och kvarts. I flera sådana partier märktes den egendomliga anordningen, att innerst befann sig en kärna af kvarts, och utomkring denna ortoklas, hvilken senare utgjorde hufvudmassan af partiet.

Apatiten förekommer ganska ymnigt, mera i form af afrundade korn, än såsom tydligt kristalliserade individer. Ej sällan observerades i densamma talrika gas- och vätske-inhysingar, af hvilka senare en del innehöll flytande kolsyra.

På grund af sin nu beskrifna petrografiska beskaffenhet skulle ifrågavarande bergart kunna benämnas »pyroxengneis». Huruvida den kan stå i något geognostiskt samband med de inom jerngneisens område så ofta lagerformigt uppträdande hyperiterna och hyperit-dioriterna måste för närvarande lämnas

oafgjordt. Till sin mineralogiska sammansättning visar den föga öfverensstämmelse med mig från andra trakter bekanta varieteter af dessa bergarter.